

Forum for Natur og Friluftsliv - Sør-Trøndelag

Sandgata 30, 7012 Trondheim

Tlf.: 91369378 E-post: sor-trondelag@fnf-nett.no

NVE
nve@nve.no

Deres ref: 200201726 ;200702919

Dato: 15.05.2012

Frøya vindkraftanlegg i forhold til andre planer i Sør-Trøndelag

NVE har nå gitt konsesjon til 2,9 TWh vindkraft i eller på grensen til Sør-Trøndelag hvorav 2,6 TWh ikke er endelig avgjort hos OED ennå. I tillegg har det blitt søkt om 690 MW i Snillfjord og Hemne kommune og sendt inn melding for 1350 GWh i innlandet. Nesten alt dette er vindkraft som skal bli plassert i natur som var urørt før anleggene kom. Vi mener at man må prioritere energisparing, vindkraft i områder som allerede er påvirket av inngrep og oppgradering av vannkraft.

At det går mye urørt natur tapt av vindkraftprosjektene vises tydelig når man ser på endring av INON i Trøndelag på grunn av vindkraft. Om prosjektene på Fosenhalvøya blir realisert vil det gi et tap på 130 km² naturområder registrert som inngrepsfrie naturområder i Trøndelag. Til sammenligning gikk det tapt 133 km² i Trøndelag i perioden 2003-2008. I sitt vedtak skriver NVE at de noterer at store urørte områder vil gå tapt, men ikke i et stort nok omfang at det kan være til hinder for å gi konsesjon. Vi stiller spørsmål om hvor store INON som må gå tapt for at regjeringens målsettinger om bevaring av urørt natur skal være et hinder for vindkraft.

Natur- og friluftslivsorganisasjonene i Sør-Trøndelag mener at det allerede har blitt tildelt mer enn nok av konsesjoner i sårbar natur i fylket. Vi mener derfor at det ikke kan bli aktuelt å tildele enda flere konsesjoner i viktige friluftsområder, fugletrekk eller områder som av andre grunner er viktige for det biologiske mangfoldet.

Mål for å bygge ut vindkraft

Vi har i dag to nasjonale målsettinger som kan være aktuelle for å bygge ut anleggene. Den ene er fornybardirektivet som innebærer at i 2020 skal 67,5 % av energien være fra fornybare energikilder. Den andre nasjonale målsettingen er de grønne sertifikatene som skal gjøre at Norge sammen med Sverige produserer 26,4 TWh mer fornybar energi i 2020 i forhold til 2011. Disse to målsettingene må settes i sammenheng med hva som allerede er planlagt i Norge og Sør-Trøndelag.

Sør-Trøndelag skal stå for en stor del av målet. NVE har gitt konsesjon til å oppfylle over ni prosent av grønne sertifikater gjennom vindkraft i eller på grensen til Sør-Trøndelag. Dette ble gjort allerede før sertifikatordningen startet, men det meste ligger inne til klagebehandling hos OED. Ser man på hele landet så har det blitt tildelt vindkraftkonsesjoner som er endelig avgjort på 4 TWh og like mye vannkraft. I tillegg kommer 4 TWh vindkraft og 1 TWh vannkraft som ikke er endelig avgjort (personlig kontakt med NVE). Dette betyr at Norge allerede nå har tildelt konsesjoner som skal oppfylle 30 % av det Norge og Sverige har satt som mål. Tar man med det NVE har gitt konsesjon til, men har blitt påklaget, er det nesten halvparten av vårt mål. Sverige har tildelt enda flere konsesjoner, over 13 TWh bare til vindkraft.

Oppfyller vi de grønne sertifikatene ligger vi godt an til å nå fornybardirektivet. Med konstant energiforbruk kommer vi over med flere prosent og om man tar i utgangspunkt at den økning vi har sett de siste ti årene fortsetter kommer vi 0,9 % under målet (Ann Christin Bøeng *Hvordan kan Norge nå sitt mål om fornybar energi i 2020?* Økonomiske analyser 6/2011). Det betyr at med noen få effektiviseringstiltak vil vi nå målet om 67,5 % fornybar energi og trenger ikke å bygge mer enn

hva de grønne sertifikatene tilsier.

En del av anleggene kommer ikke bli realisert på grunn av at økonomien ikke var så god som man håpet når søknaden ble sendt inn. Grunnen til dette kan for eksempel være at det blir for mange grønne sertifikater og for mye strøm på markedet. Statistikken sier uansett at vi har gode muligheter å nå målene, selv om NVE tar større hensyn til naturverdier framover. Dette betyr ikke at vi mener at man absolutt ikke skal overoppfylle de mål man har satt opp. Vi er positive til en overoppfylling av målene om den kan gjennomføres uten store konflikter med naturverdier, slik som Regjeringen legger opp til i «Nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging». I tillegg må det i stor grad erstatte bruk av fossil energi, ikke komme i tillegg. Derimot mener vi at man i større grad må vektlegge mål om bevaring av natur og at mål om fornybar energi som snart har blitt nådd ikke skal legges stor vekt. Eksempel på at vi er langt fra å nå mål som er i konflikt med vindkraftanlegg er at ved seneste revideringen av rødlista var det flere arter som ble forflyttet til en kategori som har høyere trusselgrad enn hva som ble flyttet motsatt vei. Regjeringen har flere ganger satt som mål at tap av inngrepsfri natur skal stanses, men vi taper fortsatt mange områder og med den planlagte utbygningen av fornybar energi er det grunn til å tro at tempoet kommer akselerere.

Fugler

I henhold til naturmangfoldloven § 10 må man vurdere sumvirkningen på naturmangfoldet av anlegget. NVE har i de fleste tilfeller avvist våre krav om utredning av sumvirkninger med at det er for vanskelig å utrede. I Snillfjord ble det gjennomført et halvhjertet forsøk å imøtekomme vårt krav med en diskusjon rundt hvor mange rovfuglrevir som får mer enn et anlegg i seg. Det er ikke antall anlegg i hvert revir som man må ha oversikt over for å fatte en beslutning om man skal bygge anlegget eller ikke. Man må bl.a. utrede hvordan en utbygging vil påvirke utviklingen av bestander av ulike arter og en må se på sumvirkninger av at flere anlegg og andre typer anlegg samlet kan påvirke bestandene. I Veileder for Naturmangfoldloven kan man lese at man må framskaffe mer kunnskap i en sak om:

- ⤴ Tiltaket i stor grad berører naturmangfold
- ⤴ Tiltaket er omfattende og berører naturmangfold
- ⤴ Naturmangfoldet som berøres antas å være truet eller nær truet
- ⤴ Naturmangfoldet som berøres antas å være endemisk eller en ansvarsnaturtype eller ansvarsart for Norge
- ⤴ Norge har internasjonale forpliktelser til det naturmangfoldet som antas å bli berørt
- ⤴ Det er usikkerhet om effekten av påvirkninger på dette naturmangfoldet
- ⤴ Tiltakshaver er profesjonell
- ⤴ Det er store økonomiske interesser i utfallet av saken

De fleste av punktene over er oppfylt i dette tilfellet. Vi mener derfor NVE må kreve at det gjennomføres tilleggsutredninger på sumvirkninger på fuglelivet før et vedtak fattes.

Først og fremst er det skadevirkninger på bakken under bygging, og arealene som beslaglegges, som medfører problemer og skader på det lokale artsmangfoldet (Pearce-Higgins m.fl. *Greater impacts of wind farms on bird populations during construction than subsequent operation: results of a multi-site and multi-species analysis*, *Journal of Applied Ecology*, [Volume 49, Issue 2](#), pages 386–394, April 2012¹). Fyllinger, grøfter, veier, ledninger, bygninger, slitasje fra anleggsarbeid på

---

1 <http://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/j.1365-2664.2012.02110.x/full>, <http://www.journalofappliedecology.org/view/0/editorschoice492.html>

vegetasjonen og annet kommer i tillegg til skader som skjer når vindmøllene er i drift. Byggingen kan vanskelig gjøres uten at det påfører naturen skader, og når det er snakk om tidligere uberørte områder, er det sjelden eller aldri akseptabelt å gjøre slike inngrep. Når det gjelder perioden vindmøllene er i drift, er det ikke kun arter som jevnlig holder til på stedet som må undersøkes, fordi mange fuglearter trekker langs kysten. I en undersøkelse fra Horns Rev i Danmark viste det seg at ærfugler bruker 0,5 – 0,7 % mer energi under trekket på å fly rundt anlegget (Petersen, I. K., T. K. Christensen, J. Kahlert, M. Desholm & A. D. Fox 2006. *Final results of bird studies at the offshore wind farms at Nysted and Horns Rev*. NERI report commissioned by DONG energy och Vattenfall A/S.). Det er lite om man kun ser på det anlegget, men må de passere mange anlegg kan det bli stor effekt under en periode i fuglenes liv da de har små marginer. Selv om reduksjonen av planområde gjør at det ikke står turbiner direkte i veien for de viktigste trekkoridorene så er det en barriereeffekt på fuglene. En svensk studie fra anlegg som er betydelig mindre enn Frøya vindkraftanlegg viste at kun 3 % av de trekkende sjøfuglene passerte mindre enn 500 meter fra anlegget. I god sikt endret de fleste kurs 1-2 km fra anlegget (Petersen, I. K., T. K. Christensen, J. Kahlert, M. Desholm & A. D. Fox 2006. *Final results of bird studies at the offshore wind farms at Nysted and Horns Rev*. NERI report commissioned by DONG energy och Vattenfall A/S.). Vi mener derfor at det må til en grundig studie på samlet belastning langs kysten før man kan gi konsesjon til enda flere anlegg i Sør-Trøndelag. En stor utbygning medfører at artene som trekker over Norge kommer fram i dårligere kondisjon og har lavere hekkesuksess. Om det ikke er mulig å gjøre en grundigere utredning av sumvirkninger mener vi at § 8 ikke er oppfylt og at § 9, føre-var-prinsippet, må ligge til grunn for beslutningen. Vi mener man burde ha tatt med en liste over hvilke arter som trekker nær Frøya i dag og hvilke av dem som er på rødlista eller beskyttet av Bonnkonvensjonen og dermed arter Norge har et internasjonalt ansvar for, blant annet sangsvane.

Havørnen er en art som Norge har et nasjonalt ansvar for. Det medfører at vi må ta ekstra hensyn til arten, selv om den ble tatt av rødlista. Det er en tett havørn bestand på Frøya, akkurat som på Smøla. Det er derfor grunn til å anta at turbinene på Frøya vil ta livet av omtrent 0,1 havørn hvert år som Birdwind fant ut skjer på Smøla. Det er ikke kun drepte individer som har en påvirkning på bestanden, unnvikelseeffekt medfører også at havørnen får det mer vanskelig på Frøya om man bygger anlegget.

Norge har forpliktet seg i henhold til flere internasjonale konvensjoner, deriblant Nagoya protokollen, om å ta til vare det biologiske mangfoldet, som også inkluderer mangfold på gennivå. Implementeringen av de internasjonale avtalene kommer blant annet i uttrykk i naturmangfoldloven hvor biologisk mangfold er definert som «mangfoldet av økosystemer, arter og genetiske variasjoner innenfor artene, og de økologiske sammenhengene mellom disse komponentene». Lirypene på Frøya regnes som en egen underart sammen med lirypene på Hitra. Dette gjør at vi har en bestand på et litet område og dermed mindre robust mot negativ påvirkning på bestanden. Vi mener at man i henhold til naturmangfoldloven § 8 burde ha utrett påvirkningen som anlegget på Frøya kommer ha sammen med anlegget på Hitra. Når dette ikke er gjort må § 9 ligge til grunn for beslutningen.

Kommentarer om utredningen

Vi mener at den nye konsekvensutredningen svikter på en meget sentral punkt: Den bruker den gamle søknaden som 0-alternativ. Gjennomgående viser den til hvor mye mindre konfliktylt det blir å bygge anlegget i henhold til den nye søknaden i forhold til den tidligere søknaden. 0-alternativet må være dagens situasjon, ikke et enda større inngrep. Blant dokumentene som har blitt lagt ut på NVEs nettsider er ikke den KU som gjordes for mange år siden med. Det tyder på at dette er en selvstendig utredning, ikke en sammenligning med en gammel KU som man må lese for å sette seg inn i saken.

Man har ikke skrevet noe i konsekvensutredningen om hvor mye INON som går tapt, man har ikke heller kart med hvilke områder som går tapt. Alt man henviser til er at det går mindre INON tapt enn om man hadde bygget etter den første søknaden.

Friluftsliv

Friluftsliv er beskrevet meget overfladisk. Det står en del om hvor viktige områder som ikke blir berørt med den mindre søknaden og det står noe om hvilke aktiviteter som det aktuelle planområdet brukes for, men ikke noe om i hvilket omfang området blir brukt. Man skriver i utredningen at anlegget vil ha negativ innvirkning på friluftsliv på andre deler av øya. Vi mener at den negative virkningen blir høyere enn hva man får et inntrykk av i utredningen. Frøya er en øy med få høye punkter hvor turbinene kommer være godt over de høyeste toppene. Få høya installasjoner fra før gjør at det blir en meget stor forskjell i hvor urørt øya kommer føles med et vindkraftanlegg på plass. I tillegg til den visuelle virkningen som kommer være for hele øya og skjærgården rundt kommer også støy påvirke naturopplevelsen når man går på tur rundt anlegget.

Tilbakeføring av området

Om NVE gir konsesjon til Frøya vindkraftanlegg må det lages en detaljert plan for hvordan området skal tilbakeføres til naturen etter at konsesjonen har gått ut. Dette er viktig for å bevisstgjøre utbygger på hvordan veier og turbiner skal plasseres for å lage minst mulig skade og gjøre det letteste mulig å oppnå en god tilbakeføring. Noen prinsipper som man må følge er:

- ⤴ Infrastruktur må ikke legges på berg. Om dette ikke er mulig å unngå, må man legge til rette for at man ved nedleggelse kan dekke over sporene med løsmasser som revegeteres. Sprengningsarbeid må i størst mulig grad unngås. Om det skal skje må det allerede i utbyggingsfasen legges til rette for at det skal være mulig å lage naturlige terrengformer når anlegget legges ned. Veier bør legges på fylling isteden for å sprengne skjeringer i fjell.
- ⤴ Jord som fjernes for å lage plass for infrastruktur må lagres for å kunne brukes til å dekke over infrastrukturen ved nedleggelse.
- ⤴ Revegetering må skje så snart det er mulig. Blant annet kan deler av grustak revegeteres når alle veier er på plass. Revegetering bør primært gjennomføres ved å legge tilbake overflatedekke eller å spre jordsmonn fra overflatedekke, etter de metoder som er utviklet for dette i samarbeider mellom naturvitenskapelige fagmiljøer og bl.a. utbyggingssektorer innen transport og forsvar.
- ⤴ Man må i størst mulig grad unngå å legge infrastruktur på myr. Dette fører til utslipp av klimagasser og myren kan ikke tilbakeføres. Om man må legge infrastruktur på myr må man legge til rette for at vegetasjonen kan se naturlig ut når den legges ned og at dreneringsforhold og grunnvannssammenhenger ikke avskjæres.

Sammendrag

Forum for Natur og Friluftsliv mener at anlegget sammen med andre anlegg som er planlagt langs kysten har for stor påvirkning på naturen. Vi mener derfor at søknaden må avslås om det blir gitt konsesjon til et stort antall anlegg på Fosen og rundt Snillfjord. Vi mener også at utredningen har store brister.

Uttalelsen støttes av: FIVH-Trondheim, Naturvernforbundet i Sør-Trøndelag, Norges Jeger og Fiskerforbund i Sør-Trøndelag, Norsk Botanisk forening Trøndelagsavdelinga, Norsk Ornitologisk Forening avdeling Sør-Trøndelag, Syklistenes Landsforening, Trondhjems Turistforening, Trondheim Turmarsjforening og WWF Midt-Norge.

Staffan Sandberg
Fylkeskoordinator
Forum for Natur og Friluftsliv Sør-Trøndelag